

žival, in vse njene umetnije ne bodo nič pomagale, dokler mož ne odpravi morskega psa od hiše. Mož je dal žival v čoln in jo unkraj otoka „Clawe“ v vodo vergel, češ, da je ne bo nikdar več vidil. Čoln je priplaval domú, družina je šla spat, in drugo jutro je ležal morski pès spet na svojem navadnem mestu pred pečjo.

Zdaj so dali žival nekemu ribču, ki je obljubil, da je ne bo poprej v vodo vergel, dokler ne bo veliko ur delec od brega priveslal. To se je zgodilo. Noč in dan sta minula, drugi večer je šel h koncu, in dekla je ravno luč ugasnila, kar nekaj popraska na vrata. Mislila je, da je pès, in je vrata odperla, pa kdo je prišel — morski pès! Truden dolgega pota je cvilé veselje naznanil, da je spet doma, vlegel se je na gorki kraj in terdo zaspal. To vse so koj čarovnici povedali, ktera je drugo jutro prišla. Ker so mislili, da bi bilo nesrečno, morskega psa zaklati, je svetovala baba, naj zvesti živali oči iztaknejo in oslepljeno v morje veržejo. In res! pred ognjem, kateri je revni živali tolikokrat prijetne gorkote delil, so ji svitlobo oči vzeli in vergli jo s kervavo glavo v vodo. — Pretekkel je teden. Živina v hlevu ni ozdravela in gerda babúra ni vedila več nikakoršnega sveta. Ponoči je vstal strašan vihar; med tulenjem vetrov se je čulo včasih tiho cvilenje pred hišo, pa nobeden si ni upal, pogledat iti. Ko so drugo jutro duri odperli, je ležal pred njimi — morski pès, pa mertev, ker lakot in terpljenje sta ga umorila.

Glej, ljubi bravec, v ti podobici zvestobo in udanost živali in gerdo neusmiljenost človeško! Morski pès je bil čista žival v Ircovi hiši, njegov vražni gospodar pa nečista stvar! Tušek.

Jezikoslovni pomenki.

Hrvatska in slovenska kniževnost.

V 7. broji zagrebačkega „gospodarskega lista“ gosp. dopisatelj „Slav. P—k.“ pod naslovom „Hrvatska kniževnost god. 1856“ toži, kako od leta do leta propada kniževnost. Zraven pa z besedami: „Ta da svrnemo okom na sundraču Slovence, kako li oni neumorno rade v smjelo napried stupajo“ očitno priznava, kako se naša slovenska kniževnost veselo razvija. Dopustite mi malo uzroke nazadkov hrvatske in napredkov slovenske kniževnosti potražiti.

Skoraj v celi tako zvaní Civil-hrvatski, izuzemši samo primorske strani, zlasti v Medjumurji, v celi Zagorski in okoli Gerevoga, Loke, Delniče, Čubara itd., v Primorji se narečje govori, ktero slavni Vuk za prehod slovenskega v srbsko, naš učeni Miklosič celó za slovensko narečje znači. V tem slovensko-srbskem ali prav za prav hrvatskem narečju se je na priliko od leta 1835 do 1847 pisalo, knige so se lahko spoprodavale, časopisi so imeli dovolj naročnikov in slovstvo je napredovalo in se razcvetalo kakor roža pomladanska. Dopisatelj in pisatelj je mnogo bilo. Al že leta 1845 se je počelo „ilirski“ pisati, al prav za prav srbski. Primerimo samo na pr. „Danico“ z „Nevenom“ in čuditi se moramo gorostasnega razločka. Zagrebčan, Zagorjanec, Medjumurec tako zvanega „ilirskega“ jezika ne razume, on velí, da samo hrvatski zná. In vendar sadašnji hrvatski pisatelji trdijo, da samo strogo tako pišejo, kakor prosti narod govori. Naravno je bilo, da se v daljnem razvitku jezika, posebno v obziru na druge slovanske narečja, ni dalo pri tem slovensko-hrvatskem mednarečju ostati. Eno ali drugo (alternativa): ali se slovensčini približevati ali pa srbsčini, je sililo se odločiti na jedno ali drugo stran. Se vé, da ime „hrvatske“ literature, „hrvatske“ kniževnosti bi na jedni in drugi strani propalo bilo. Iskala se je stranpotica, se tega ogniti. Pisati je začela najnovejša šola pod imenom „ilirski“ v srbskem narečju z uzdržanjem starega hrvatskega lica, namreč v Gajčici, da ne bi se zdelo kakor uklanjanje srbskemu narečju. Na taki način je hrvatska kniževnost v še tesnejo alternativo zapala, to je: ali cirilice se poprijeti in ime hrvatsko

zgubiti, ali pa čisto propasti zavolj pomanjkovanja čitatelev, kjer Srbom se latinščina mrzí in je ne čitajo v hrvatski granici; kjer se srbski govori, je pa okrog tako tesen, da se zares ne spleča, kaj srbskega v latinščini pisati.

To je po mojih mislih uzrok propadenja hrvatske kniževnosti, to uzrok mrknjenja časopisov. Kaj je pa uzrok, da mi Slovenci tako „smjelo napried stupamo?“ kakor gosp. dopisnik „Gosp. lista“ pravi. Ne da se hvalim, kjer sem sam Slovenec, ali priznati se mora, da marljivost nam je že od nekđaj prirojena, — da smo uztrpljivi in da marljivost združena z železno uztrpljivostjo našo inteligencijo vrši. Složno, kakor se bratom gre, smo v korist kniževne sloge sosednim Hrvatom, spoznavši njih kniževne zasluge, več ko na pol pota naproti prišli in jim prijazno roko podali, — al zares negostoljubivo odbačeni bili. Kolikor, kadar in v čem se je dalo, smo se jim bližali in se še bližamo v pisanji, in zdaj, res da v škodo hrvatski kniževnosti, okrog našega upljiva po lepi Zagorii širimo. Čeravno še zdaj ne izhaja toliko slovenskih knjig na leto, kakor hrvatskih, imamo vendar že toliko gradiva na raznem znanstvenem polji skupaj, da se s ponosom in zaupanjem na marljivost naše domoljubne mladeži zanašati smemo.

Taka vam je, dragi Slovenci, moja lepa pripoved iz Hrvatske.

V Zagrebu 19. februara 1857.

R. Žavčanin.

Smešnice.

* Imel je nekdo za kratek čas škorce, ki ga je po dolgem prizadevanji dvoje besedic čivkati navadil. Kakor ga je poklical: „škorec, kje si?“ mu je na vès glas začvičil: „tukaj sem“. — Sinek bližnjega sosedu je imel nad ljubim tičkom nedopovedljivo veselje, ker mu je vselej na vprašanje: „škorec kje si?“ začverčal na ušesa: „tukaj sem“. — Pri godí se pa, da nekega dué gospodarja ni bilo doma; ko po navadi Jurček pride, tička zgrabi in v žep zbaše. Že je bil pripravljen z njim domú potegniti, kar pride gospodar, in misleč Jurčetu veselje storiti, zakliče „Škorec! kje si?“ Tiček v žepu Jurčetovem na vse gerlo začivka: „Tukaj sem!“ — Lahko si je misliti strah in trepet Jurčetov. J. K.

* Neki sin je svojega očeta na beraško palico pripravil. Oče gré toraj po svetu in pri tem svojem novem rokodelstvu prav dobro živi. Ko pride sopet enkrat na dom svojega sina, kateri je ravno bolan v postelji ležal, ga poprašata: „Oče, kako vam je všeč vaše beraštvo? Meni se slaba godí, ako ravno ne hodim od hiše do hiše kot vi!“ Oče mu vès zadovoljen odgovori: „Ko bi bil vedil, da je tako dobro beračiti, bi ti bil že veliko let poprej to kajžo dal“. — Nikar ne mislite, da je to edini berač, ki tako govori! Janko Vijanski.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Zagreba 4. marca. 1. dan t. m. zjutrej je v dvorani narodnega doma sednica družbenikov „Matice“ ilirske bila. Predsedoval je slavni naš gosp. Ambrož Vranicani-Dobrinović. Družbenikov se je bilo blizo 30 sošlo, večidel tukajšni literati, tergovci in nekteri drugi domorodci; bilo je tudi nekoliko izvanjskih vlastencov. Govorilo se je 1) o imetku in dohodkih „Matice“, ktera sedaj ima 32.000 gold. sreb. v premoženju; 2) o nadaljnem izdavanju „Nevena“. Dolgo so terpeli pomenki o tem predmetu, dokler je sklenjeno bilo, naj se gosp. Praus sopet loti uredjevanja in od „Matice“ na leto dobiva 400 gold. sr. 3) Se je pogajalo, kako bi se dale tukajšnje artisticne družtva v dosego krepkejšega napredovanja v jedno družtvo zjediniti; škoda! da se ni nič stalnega o tem skleniti dalo. — Včeraj 3. t. m. se je drugikrat narodna igra „Graničari ili prostjenje na Ilijevo“ v korist gospodični Adelsheimovi igrala. Še bolj ko pervikrat je dopadla, ker jo je gosp. Freudenreih nekoliko opilil. Tudi tiskala se bo, in to v cirilici, in to je prav,